

ЕЛЕКТРОННО ИЗДАНИЕ

БЮЛЕТИН

СЪДЕБНА ПРАКТИКА ПО ПРАВТА НА ЧОВЕКА

Брой 17, март 2012 г.

Съдържание

В настоящия седемнадесети бюлетин „Съдебна практика по правата на човека“ ще намерите кратко резюме на решенията, постановени през февруари 2012 г. от Европейския съд по правата на човека („ЕСПЧ“) по дела срещу България, както и подбрани решения срещу различни държави. Бюлетинът излиза в електронен вариант и се разпространява безплатно.

Подбрани и представени са решения в следните области:

- право на живот;
- забрана за изтезание и нечовешко и унижително отнасяне или наказание;
- право на свобода и сигурност;
- право на справедлив съдебен процес, разумен срок и презумпция за невиновност;
- право на зачитане на личния и семейния живот;
- свобода на изразяване, на съвестта и религията, на събранията и на сдружаване;
- право на собственост
- други права.

Амбицията на фондация „Български адвокати за правата на човека“ е този бюлетин да достига до максимално широк кръг представители на юридическата професия и да ги подпомага в работата им по прилагане на европейските правозащитни стандарти в България.

1. ПРАВО НА ЖИВОТ

• ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

Комуникирана е жалба на правителството относно убийството на турски гражданин от служител на българската гранична полиция при риболов в български води.

Комуникирана жалба на правителството по делото [Ercan and others v. Bulgaria \(no. 21470/10\)](#)

Съдът задава въпроси на страните, за да установи дали е нарушение на правото на живот по чл. 2 от Конвенцията, включително и в неговия процедурен аспект, по случай на убийство на турския гражданин г-н Еркан от служител на българската гранична полиция при риболов в български води и последвалото разследване, при което националният съд приел, че като не се е подчинил на нарежданията на полицията, самият г-н Еркан е станал причина за инцидента.

Комуникирана е жалба на правителството относно отказ на властите да разрешат употребата на нелицензиран експериментален медицински продукт за лечение на пациент в терминална фаза на заболяването.

Комуникирани жалби на правителството по делата [Hristozov and Staykova-Petermann v. Bulgaria u Misheva and others v. Bulgaria \(nos. 47039/11 and 358/12\)](#)

ЕСПЧ комуникира жалба с оплаквания за нарушения на чл. 2, чл. 3 и чл. 8 във вр. с

чл. 13 от Конвенцията по повод отказ на властите да разрешат употребата на нелицензиран експериментален медицински продукт за лечение на пациент в терминална фаза на заболяването. Съдът задава въпроси на страните, за да установи дали държавата е нарушила задължението си да защитава правото на живот що се отнася до терминално болни и дали е налице баланс между задължението на държавата да охранява живота и здравето на лицата под нейна юрисдикция и интереса на жалбоподателите да получат достъп до експериментален медицински продукт, който би могъл да им помогне.

• ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ ДРУГИ ДЪРЖАВИ

Властите не са изпълнили задължението си да защитят живота на ром, задържан в полицията, който починал след като по твърдения на полицията скочил от прощорца на полицейското управление с главата напред.

Решение на Съда по делото [Eremiášová and Pechová v. the Czech Republic \(no. 23944/04\)](#)

Фактите: Жалбоподателките са партньорката и майката на V. P., който бил арестуван по подозрение за обир през юни 2002 г. Според твърденията на полицията V. P. бил придружен от двама полицаи, за да отиде до тоалетната в полицейското управление, без да носи белезници, като на връщане внезапно ударил един от полицаите по рамото, който го държал за китката, побягнал и скочил с глава напред от прощорца на втория етаж на управлението, който бил без решетки. Впоследствие той бил откаран в болница и починал на следващата сутрин. По жалба на

жалбоподателките, които се усъмнили в официалните обяснения за инцидента с техния близък, било образувано наказателно производство срещу полицейските служители. Това производство било по-късно прекратено, като прокуратурата намерила, че полицаите не са извършили престъпление и че най-вероятно V. P. се е опитал да избяга.

Жалбоподателките се оплакват пред ЕСПЧ по чл. 2 от Конвенцията, че полицията не е взела адекватни мерки да защити живота на V. P., както и че разследването на инцидента не е било ефективно.

Решението: ЕСПЧ отбелязва, че дори и да се приеме, че смъртта на V. P. е настъпила следствие скачането му от прозореца след опит да избяга, задължението на държавите да защитават живота на задържаните лица включва и нуждата да предприемат подходящи мерки за защита срещу самонаранявания. Полицейските служители са били наясно с риска V. P. да се опита да избяга и поради това са го придружили до тоалетната; въпреки това той не е бил с белезници, а е бил само държан за китката от единия полицаи и така е успял явно да избяга през прецореца, който е бил без решетки. По принцип би било прекомерно да се изисква всички прозорци в полицейското управление да са с решетки; въпреки това полицейските служители е трябвало да положат повече грижа, за да минимизират риска V. P. да избяга. Приемайки твърдението, че причината за смъртта на V. P. е била в резултат на неговия скок от прозореца, Съдът намира, че при тези обстоятелства е било налице нарушение на чл. 2 от Конвенцията.

Що се отнася до разследването Съдът отбелязва, че разследващите органи са се позовали почти автоматично на изявленията на полицаите, без да извършат допълнителна проверка по случая. Освен това жалбоподателките на няколко пъти са получили отказ за достъп до делото, без ясна причина за това. Поради тези причини е налице нарушение на чл. 2 и заради липсата на ефективно разследване на въпросния инцидент със смъртта на V. P.

Руските власти не са изпълнили задължението си да защитят живота на жалбоподателите следствие на наводнение от изпускане на водите на язовир, въпреки че са знаели две години преди наводнението за лошото състояние на речното корито и не са предприели мерки в тази посока.

Решение на Съда по делото [Kolyadenko and Others v. Russia \(nos. 17423/05, 20534/05, 20678/05, 23263/05, 24283/05 and 35673/05\)](#)

Фактите: Жалбоподателите са жители на район близо до р. Пионерская, Владивосток и язовир край нея. Те и техните имоти били засегнати следствие на наводнение през август 2001 г. след спешно масивно изпускане на вода от язовира. Държавното предприятие, стопанисвало язовира, решило да изпусне водите му в реката поради риск от пропукване на стената след падналите обилни валежи на 7 август 2001 г., равняващи се на средното количество дъжд за цял месец в района. Според твърденията на жалбоподателите не било направено спешно предупреждение за тези действия. Трима от тях, сред които и 63-годишна инвалидизирана жена, едва успели да спасят живота си. Имуществото и личните вещи на всички жалбоподатели било увредено.

Два дни след наводнението било образувано наказателно производство във връзка със събитията и директорът на държавното предприятие бил привлечен като обвиняем, но през януари 2003 г. производството било прекратено. Според разследващите органи действията на директора били в съответствие със закона.

Същевременно според експертен доклад от януари 2003 г. основната причина за наводнението била, че коритото на реката било обрасло с дървета и храсти и осеяно с битови отпадъци, както и че е било допуснато застрояване около язовира, без да са взети мерки за обезопасяване от наводнения. Било образувано наказателното производство срещу определени служители във връзка с поддържането на речното

корито и разрешаване на строителство в защитената зона покрай реката. Това производство също било прекратено, като властите намерили, че въпреки множеството констатирани нарушения, нямало данни за престъпление.

Жалбоподателите водили и няколко граждански производства срещу властите и държавното дружество за вреди вследствие на увреденото имущество и понесените морални страдания. Всичките им претенции били отхвърлени през 2004 година, като съдилищата намерили, че действията, предприети от дружеството, били правилни с оглед на обилните валежи и отбелязали, че наказателното производство срещу директора било прекратено. През 2002 г. жалбоподателите получили малки суми пари под формата на извънсъдебна компенсация за претърпените загуби от наводнението.

Видно от материалите по делото директорът на държавното дружество бил предупреждавал властите през 1999 г. за лошото състояние на коритото на река Пионерская и за опасностите в случай на обилни валежи. Властите във Владивосток посочили, че въпреки че многократно е бил повдиган въпроса за почистването на реката, реални действия не били предприемани.

Пред ЕСПЧ жалбоподателите се оплакват по чл. 2 от Конвенцията заради това, че властите са изложили живота им на риск чрез действията по изпускане на водите на язовира без предварително предупреждение и чрез negliжиране на поддържането на речното корито, както и поради липсата на адекватен отговор от страна на съдебните власти. Те се оплакват и по чл. 8, чл. 1 от Протокол № 1 и чл. 13 заради вредите въвру имотите и вещите им и липсата на ефективни правни средства за защита.

Решението: По отношение на оплакванията по чл. 2 от Конвенцията ЕСПЧ допуска до разглеждане жалбите само на трима от жалбоподателите, които са се намирали в домовете си по време на наводнението, като по отношение на останалите той ги обявява за недопустими. Съдът подчертава, че макар да не е можело да се избегне

изпускането на водата от язовира при тези метеорологични условия, наводнението явно не е причинено само от тях. Управлението на язовира, който представлява масивно промишлено съоръжение, несъмнено попада в категорията на опасните промишлени дейности. Властите са били наясно, че в случай на проливен дъжд може да е необходимо спешно изпускане на водите му, което може да причини сериозни наводнения. Освен това въпреки че е било забранено строителството около язовира без съответните обезопасителни мерки, властите не са предприели действия срещу обитаването на тези зони или за защитата им от наводнения.

Въпреки че властите са знаели две години преди наводнението за лошото състояние на речното корито, те не са предприели мерки в тази посока. При тези обстоятелства е можело разумно да се очаква от тях да положат максимално усърдие при предупреждаване на жителите за свързаните рискове. Дори и след наводнението от август 2001 г. властите не са взели мерки за изчистване на коритото на реката. Поради това Съдът заключава, че руските власти не са изпълнили задължението си да защитят живота на жалбоподателите, в нарушение на чл. 2.

По отношение на разследването Съдът отбелязва, че руското правителство не е представило копие от делото, а освен това очевидно разследването се е съсредоточило върху злоупотребите със застрояването, а не върху отговорността на служителите относно лошото поддържане на коритото на реката. Съдът остава изненадан от факта, че въпреки че са били посочени множество нарушения от страна на държавни служители, разследването е прекратено. Поради това той приема, че не е бил налице адекватен отговор от страна на властите по отношение на инцидента с наводнението и откриването на отговорните лица за него. Следователно е налице нарушение на чл. 2 и в този аспект.

Съдът намира нарушение и на чл. 8 и чл. 1 от Протокол № 1 на Конвенцията, като подчертава, че властите са отговорни и за вредите, нанесени върху имотите и

имуществото на жалбоподателите поради небрежното им поведение и поради това, че не са предприели всичко, което е било в техните правомощия, за да предотвратят понасянето на вредите. Що се отнася до оплакването по чл. 13 за липсата на правни следства, Съдът го отхвърля, като отбелязва, че руското законодателство е предвидило възможност за търсене на вреди по гражданскоправен ред, като само заради факта, че изходът на водените такива дела е бил неблагоприятен за жалбоподателите не може да се каже, че сочи на неадекватност на наличните правни средства.

2. ЗАБРАНА ЗА ИЗТЕЗАНИЕ И НЕЧОВЕШКО И УНИЗИТЕЛНО ОТНАСЯНЕ

• ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

Съдът допуска до разглеждане жалба относно условията на живот в затвора в Бобов дол, а отхвърля като недопустимо оплакването за унизително отнасяне поради характера на присъдата „доживотен затвор без замяна“.

Решение на Съда по допустимост по делото [Kostov v. Bulgaria \(no. 30009/08\)](#)

Жалбоподателят, г-н Костов, излежава присъда доживотен затвор без замяна в Бобов дол. Пред Съда г-н Костов твърди, че е жертва на унизително отнасяне, забранено от чл. 3 на Конвенцията, във връзка с лошите условия в затвора, както и с характера на присъдата доживотен затвор без замяна. Жалбоподателят се оплаква и от липса на ефективни вътрешноправни средства за защита по чл. 13, както и за нарушения на някои аспекти на справедливия процес, гарантиран от чл. 6 на Конвенцията. Относно условията в затвора Съдът комуникира жалбата в тази й част на Правителството. Относно останалите оплаквания Съдът ги обявява за явно необосновани, като относно оплакването за характера на присъдата доживотен затвор без замяна ЕСПЧ припомня заключенията си по делото *Йоргов (2) с/у България*.

• ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ ДРУГИ ДЪРЖАВИ

Връщането в Либия на мигранти, бягащи от Сомалия и Еритрея, без да са били разгледани конкретните обстоятелства по случая, ги е изложило на риск от нечовешко и унизително отношение и

представлява колективно експулсиране.

Решение на Голямото отделение на Съда по делото [Hirsi Jamaa and others v. Italy \(no. 27765/09\)](#)

Фактите: Жалбоподателите са 24 души – 11 от Сомалия и 13 от Еритрея. Те са част от група от близо 200 човека, които през пролетта на 2009 г. на борда на три кораба отплавали от Либия за Италия. На 6.05.2009 г. корабите били спрени в открито море от плавателни съдове на италианските митници и крайбрежни власти. Всички пътници били прехвърлени на италиански военен кораб и транспортирани обратно до Триполи. Жалбоподателите твърдят, че по време на пътуването не им е било казано къде ги водят, нито била проверена самоличността им. В Триполи групата била предадена на либийските власти. На пресконференция на следващия ден италианският министър на вътрешните работи заявил, че прихващането на корабите в открито море и връщането на мигрантите в Либия е било в съответствие с двустранно споразумение с Либия от 4.02.2009 г., което било важна повратна точка в борбата срещу нелегалната имиграция.

На 25.05.2009 г. министърът съобщил пред Сената, че между 6 и 10 май 2009 г. по силата на същото двустранно споразумение в открити води били заловени и изпратени в Либия повече от 471 нелегални мигранти. Според министъра този отпор обезкуражавал престъпни групировки, занимаващи се с контрабанда и трафик на хора и така бил спасен животът на много хора в морето а съществено се намалявал броя на нелегално пристигащите по море в Италия. През 2009 г. в изпълнение на двустранното споразумение Италия провела 9 операции в открито море по залавяне на нелегални мигранти.

През февруари 2011 г., след събитията в Либия, действието на двустранното споразумение било прекратено.

По информация на представителите на жалбоподателите пред Съда двама от жалбоподателите са починали при неизвестни обстоятелства. В периода юни-октомври 2009 г. на 14 от жалбоподателите е бил предоставен статут на бежанец от Върховния комисариат за бежанците към ООН в Триполи (UNCHR). След революцията в Либия контактите между жалбоподателите и техните представители били силно влошени. Последните в момента са в контакт с шестима от жалбоподателите, четирима от които живеят в Бенин, Малта или Швейцария, а някои очакват отговор на молбите си за международна защита. Един от жалбоподателите е в бежански лагер в Тунис и планира да се върне в Италия. През юни 2011 г. на друг от жалбоподателите бил предоставен статут на бежанец в Италия, след като се завърнал там нелегално.

Решението: *Чл. 1 – въпросът за юрисдикцията на Италия*

Военният кораб, на който са били качени жалбоподателите, е бил изцяло под италианска юрисдикция, тъй като е плавал под италиански флаг и е бил с италиански екипаж. Така от качването на жалбоподателите на военния кораб до свалянето им на либийския бряг жалбоподателите са били *de jure* и *de facto* под контрола на италианските власти. Следователно, събитията, довели до твърдените нарушения, попадат под юрисдикцията на Италия по смисъла на чл. 1 от Конвенцията.

Чл. 3 – риск от нечовешко отнасяне в Либия

ЕСПЧ е наясно с проблема от нарастващия брой мигранти и сложността на това явление, когато миграцията се извършва по море. Това обаче не освобождава държавата от задължението ѝ да не извежда принудително от територията си никой, който рискува да бъде подложен на нечовешко третиране в приемащата държава. Като отбелязва, че положението в Либия се е влошило след април 2010 г.,

Съдът е намерил, че следва да се ограничи в преценката на ситуацията в Либия към момента на събитията. В тази връзка Съдът цитира редица доклади на международни организации, чийто изводи, че нелегалните мигранти в Либия са били подлагани на нечовешко третиране, се потвърждават и от доклада на КПИ за 2010 г. Нелегалните мигранти и търсещите убежище са били системно арестувани и държани в нечовешки условия, като има сигнали и за упражнявано насилие спрямо тях. Нелегалните мигранти е можело да бъдат върнати по всяко време в страната им на произход, а тези, които успявали да избегнат тази съдба, живеели изключително несигурно и били обект на расистки прояви. Правителството е поддържало, че към онзи момент Либия е била сигурна страна, но Съдът посочва, че когато има достоверни данни за нарушаване на принципите на Конвенцията, приемането на закон и ратифицирането на международни договори, гарантиращи спазването на човешките права, само по себе си не е достатъчно, за да осигури адекватна защита срещу риск от нечовешко отношение.

В допълнение, Италия не може да се освободи от задълженията си по Конвенцията, като се позовава на задълженията си по двустранното споразумение с Либия. Съдът отбелязва, че либийското правителство така и не е признало представителя на UNCHR в Триполи. През разглеждания период ситуацията в страната е била добре известна и лесно установима. Следователно Съдът намира, че когато жалбоподателите са били върнати в Либия италианските власти са знаели или са били длъжни да знаят, че тези хора ще бъдат подложени на третиране, в нарушение на Конвенцията. В допълнение, фактът, че жалбоподателите не са кандидатствали изрично за бежански статут, не освобождава Италия от отговорността ѝ. Съдът напомня и задълженията на държавите по международното бежанско право, включително „принципа за невръщане”, въплатен и в Хартата на основните права на ЕС, чиято важност е подчертана и от Европейската комисия. Съдът посочва, че от това, че голяма част от нелегалните мигранти в Либия са в положението на

жалбоподателите, не следва, че рискът за жалбоподателите е по-малко индивидуален, тъй като той е достатъчно реален и напълно възможен. На тези основания Съдът намира, че като са върнали жалбоподателите в Либия италианските власти, които са били съвсем наясно със ситуацията там, са ги изложили на отнасяне, забранено от Конвенцията. Следователно е имало нарушение на чл. 3.

Чл. 3 – риск от нечовешко отнасяне в родните страни на жалбоподателите

Съдът напомня, че всяка държава членка продължава да носи отговорност за съдбата на чужденец, когото е експулсирала в трета страна. Държавата по Конвенцията следва да гарантира, че междинната трета страна предоставя достатъчно гаранции срещу произволно експулсиране в страната по произход, особено когато междинната държава не е страна по Конвенцията.

В настоящия случай задачата на Съда не е да се произнесе дали би имало нарушение на Конвенцията в случай на репатриране на жалбоподателите от Либия в Сомалия и Еритрея, а да установи дали е имало достатъчно гаранции, че засегнатите лица няма да бъдат произволно върнати в страните си по произход, ако имат защитими оплаквания, че репатрирането им би било в нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

Съдът анализира информацията, с която разполага за положението в Сомалия и Еритрея и заключава, че жалбоподателите могат основателно да твърдят, че връщането им там би било в нарушение на чл. 3 от Конвенцията. Съдът отбелязва, че Либия не е ратифицирала Женевската Конвенция за статута на бежанците и че в страната няма регламентирана процедура за търсене на убежище или защита за бежанци. Съдът следователно не може да възприеме твърдението на правителството, че дейността на UNHCR в Триполи представлява гаранция срещу произволно репатриране. Още повече, че има доклади от UNHCR и Human Rights Watch за случаи на принудително връщане във високо рискови държави на бежанци и на лица, търсещи убежище. Така фактът, че някои от жалбоподателите са получили статут на

бежанци в Либия не може да убеди Съда, че те въпреки това не могат да бъдат принудително репатрирани.

На тези основания Съдът намира, че когато жалбоподателите са били прехвърлени в Либия италианските власти са знаели или е трябвало да знаят, че в Либия те не са били достатъчно защитени срещу риска от произволно експулсиране в страните им по произход. Следователно прехвърлянето им в Либия е било в нарушение на чл. 3.

Чл. 4 от Протокол № 4 – забрана за колективно експулсиране на чужденци

По допустимостта на това оплакване Съдът отбелязва, че специфичното в настоящия случай е, че колективното прехвърляне на чужденци в трета държава е извършено от страната членка извън националната ѝ територия. За да отговори на въпроса дали предаването на жалбоподателите на Либия представлява колективно експулсиране по смисъла на Конвенцията Съдът отбелязва, че нито текстът, нито *travaux préparatoires* на Конвенцията въвеждат териториално ограничение пред действието на тази разпоредба. Съдът изрично преценява и дали е справедливо прилагането на разпоредбата и посочва, че ако не би била приложима една значителна част от съвременните миграционни схеми не биха попаднали в обхвата на Конвенцията. Така заловените по море мигранти, които рискуват живота си и често не успяват да стигнат до брега, не биха имали право на разглеждане на индивидуалните им обстоятелства преди да бъдат експулсирани, за разлика от онези които пътуват по суша. Съдът приема, че понятието „експулсиране”, както и „юрисдикция” несъмнено са свързани с територия, но намира, че ако е установил, че една държава по изключение е упражнила юрисдикцията си извън националната си територия, то няма пречка да приеме, че това е било извършено под формата на колективно експулсиране. Съдът също така напомня, че спецификата на морето не го прави област извън закона, където никоя правна система не предоставя индивидуалните права, гарантирани от Конвенцията.

На тези основания Съдът приема, че връщането на чужденци, извършено след прихващане на кораб в открито море от държавни органи, упражняващи суверенитета на държавата, като по този начин на чужденците е било попречено да стигнат държавната граница или просто са били изтикани към друга държава, представлява упражняване на власт („юрисдикция“) по смисъла на чл. 1 от Конвенцията, което ангажира отговорността на държавата при проблеми, поставени по чл. 4 от Протокол № 4. В конкретния случай намеренията на италианските власти са били именно да не допуснат нелегалното навлизане на мигранти в Италия. Следователно Съдът приема, че оплакването е допустимо.

По съществуващото на оплакването Съдът напомня, че ако няколко чужденци са били обект на идентични решения това все още не означава, че е налице колективно експулсиране, тъй като е от значение да са били надлежно разгледани индивидуалните обстоятелства на всеки поотделно. В настоящия случай прехвърлянето на жалбоподателите в Либия е било направено без каквото и да било разглеждане на отделните случаи. Италианските власти не са дори идентифицирали лицата на кораба, а само са ги качили на своя кораб и са ги свалили на либийския бряг. Следователно отстраняването на жалбоподателите е било колективно по своя характер и е било в нарушение на чл. 4 от Протокол № 4.

Съдът е намерил нарушение и на чл. 13 във връзка с чл. 3 от Конвенцията и с чл. 4 от Протокол № 4, тъй като при обстоятелствата по случая жалбоподателите не са имали възможност да представят пред компетентен орган оплакванията си и да получат пълно и щателно разглеждане на твърденията им преди да бъдат експулсирани. Съдът напомня, че изискването за ефективно вътрешноправно средство за защита по чл. 13 означава, че в случай на риск от потенциално необратими негативни последици за правата на жалбоподателя той трябва да разполага със средство, което да може да спре действието на мярката, накръпяваща правата му по Конвенцията.

Лице с увреждания, лишено от свобода, е било подложено на нечовешко и унижително третиране поради липсата на подходящи условия за свободното му и независимо придвижване в затвора и липсата на подходяща медицинска грижа спрямо състоянието му.

Решение на Съда по делото [Cara-Damiani v. Italy \(no. 2447/05\)](#)

Фактите: Жалбоподателят, г-н Cara-Damiani, е лишен от свобода от 1992 г., намира се в затвора в Парма от 2003 г. и следва да излежава присъда до 2016 г. Той страда от парепареза на долните крайници, състояние, при което е налице частична загуба на функцията на мускулите и частично обездвижване на долната част на тялото. Г-н Cara-Damiani бил държан в общите помещения на затвора, макар че бил прехвърлен в Парма именно за да бъде настанен в специално отделение заради състоянието му. По становището на медицинските служители условията, в които той живеел в затвора, не били подходящи за състоянието му. Освен това той бил държан при строг режим, нямал достъп до тоалетните, не можел да използва физиотерапевтични уреди и бил силно ограничен в придвижването си.

През февруари 2005 г. националният съд отхвърлил искането на г-н Cara-Damiani за спиране на изпълнението на присъдата му, като приел, че той не е съвсем обездвижен и че в затвора в Парма се предоставя подходяща грижа за него. През април 2005 г. било открито отделението за хора с увреждания в затвора в Парма, но жалбоподателят не бил преместен там поради липса на място. По-късно през декември той бил преместен в отделението, като г-н Cara-Damiani поискал да бъде настанен в болница или клиника, където да му бъде предоставяна грижа, адекватна на състоянието му. С решение на съда той бил настанен в болница, но по-късно отново бил върнат в затвора. По-късно отново бил настанен в болница с решение на съда, което посочвало, че затворническите власти не могат да гарантират подходяща грижа за него.

Решението: Съдът припомня, че по отношение на лишените от свобода чл. 3 от Конвенцията поставя позитивно задължение на държавите да гарантират, че задържаните лица ще получат подходяща медицинска грижа, която, макар да не трябва да съответства на грижата в най-добрите медицински заведения извън затвора, трябва да е сравнима със стандартите, предоставени на населението като цяло. Жалбоподателят, 58-годишен към момента на подаване на жалбата си пред ЕСПЧ, е в инвалидна количка и в невъзможност да се движи поне от 1997 г. В затвора той не е имал възможност да стигне до тоалетните и да се придвижва без помощ, а строгият режим на изтърпяване на наказанието допълнително е ограничавало придвижването му. Съдът приветства създаването на отделение за хора с

увреждания в затвора в Парма, но същевременно подчертава, че то не е могло да функционира дълго време заради липса на средства. ЕСПЧ отбелязва, че държането на лице с увреждания за продължително време при условия, в които то не може да се придвижва по независим начин, не отговаря на стандартите на чл. 3 от Конвенцията. Съдът отбелязва още, че г-н Cara-Damiani е трябвало да чака продължително време преди да бъде преместен в болница, въпреки че докторите са индикирали, че условията, в които е държан, не са били подходящи за него, като въпреки това властите не са предприели подходящи мерки в тази посока. Поради това Съдът заключава, че жалбоподателят е бил подложен на нечовешко и унизително отношение, в противоречие с чл. 3.

3. ПРАВО НА СВОБОДА И СИГУРНОСТ

- ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ ДРУГИ ДЪРЖАВИ

Лишаването от свобода на полицейски служител в рамките на разследване на корупция и кражба на петрол не е имало достатъчно правно основание в националния закон.

Решение на Голямото отделение на Съда по делото [Creangă v. Romania \(no. 29226/03\)](#)

Фактите: Към момента на събитията по делото жалбоподателят е бил полицай. На 16 юли 2003 г. той бил уведомен от началника си, че следва да се яви за разпит в управлението на Националната антикорупционна прокурорска служба („НАПС“). Г-н Creangă и още 25 негови колеги отишли в НАПС в 8,45 ч. сутринта. Жалбоподателят твърди, че те били поканени да влязат в сградата в 9 ч. и от този час насетне не им било разрешено да излизат. Били инструктирани, че могат да напускат стаята, в която се намирили, наблюдавани от маскирани полицаи, за цигара или до тоалетната само по единично и придружавани от полицай.

Жалбоподателят бил разпитван от военен прокурор за кражба на петрол от петролопровод в покрайнините на Букурещ. Той твърди, че е бил обиждан, заплашван и принуждаван да „сътрудничи“ и че му е било отказано да се свърже с избран от него адвокат. Твърди, че малко след полунощ на същия ден му било казано, че е била издадена заповед за предварителното му задържане за срок от три дни, считано от 22 ч. на 16 юли.

Според правителството, по обяд на 16 юли прокурорът е уведомил разпитваните

полицаи, че срещу десетима от тях, включително жалбоподателя, е било образувано наказателно производство и че те всички доброволно са останали в сградата за изясняване на ситуацията. В 22 ч. на жалбоподателя било повдигнато обвинение за получаване на подкуп, за съучастие в кражба в особено големи размери и за участие в престъпен заговор и му била наложена мярка за неотклонение. Същата нощ той бил преведен заедно с още 13 обвиняеми в затвора.

С решение от 18.07.2003 г. Военният апелативен съд уважил искането на прокуратурата за продължаване на предварителното задържане с 27 дни. Съдът намерил, че по делото има достатъчно доказателства, обосноваващи подозрението, че задържаните са извършили престъпленията. Съдът отчел риска задържаните да повлияят върху свидетели, опитите им да избегнат наказателното производство, сложността на делото, големия брой обвиняеми и трудностите при събирането на доказателства.

На 21 юли с окончателно решение Върховният съд отменил решението от 18 юли по жалба на задържаните. Жалбоподателят бил освободен на същия ден. На неуточнена дата Главният прокурор подал протест до Върховния съд за отмяна на окончателното решение от 21 юли, твърдейки, че Върховният съд бил допуснал сериозна грешка по приложението на правото. Жалбоподателят научил от медиите, че по протеста има насрочено заседание на 25 юли. Въпреки участието му в заседанието и аргументите му против отмяната на решението съдът уважил протеста, като намерил, че съществуват достатъчно доказателства, че всеки един от обвиняемите може да е извършил престъпленията, за които са обвинявани.

Жалбоподателят бил задържан на същия ден.

С решение от 29 юни 2004 г. военният съд заменил мярката за неотклонение на жалбоподателя със забрана за напускане на страната. С присъда от 22 юли 2010 г. жалбоподателят бил осъден условно на три години лишаване от свобода за получаване на подкупи и укривателство.

Решението: *Относно лишаването от свобода от 9 ч. до 22 ч. на 16 юли 2003 г.*

Относно периода за разглеждане, в решението си от 15.06.2010 г. Отделението на Съда е намерило, че жалбоподателят е бил лишен от свобода без правно основание от 10 ч. на 16.07.2003 г., когато е бил разпитан за пръв път от прокурор. Голямото отделение на Съда отбелязва, че страните не спорят, че г-н Creangă е бил призован да се яви в НАПС за разпит във връзка с наказателно разследване и че е влязъл в сградата в 9 ч. Макар и да не е бил отведен там принудително г-н Creangă е бил под контрола на властите от този момент насетне. Що се отнася до края на периода Съдът посочва, че в заповедта е отбелязано, че мярката е била наложена в 22 ч. За законосъобразността на заповедта няма значение момента, в който е научил за нея жалбоподателя. Следователно периодът, който подлежи на разглеждане, е от 9 ч. сутринта до 22 ч. вечерта на 16 юли 2003 г.

Имало ли е лишаване от свобода: Чрез проведеното мащабно разследване, което безспорно е в основата на събитията от 16 юли, се е целяло разкриването на огромна мрежа за кражба на петрол, включваща и полицейски служители. Следователно наказателното производство, образувано срещу жалбоподателя и неговите колеги, следва да се разглежда в този контекст и от необходимостта да бъдат извършени редица следствени действия в този ден може да бъде направен извода, че г-н Creangă е бил длъжен да остане в сградата. Като отчита от една страна, че правителството не е успяло да докаже, че жалбоподателят е напуснал сградата на НАПС или че е можел свободна да го направи след като е дал първоначалните си показания, а от друга – че версията на жалбоподателя за събитията е последователна и логична, Съдът приема,

че той наистина е останал в сградата и е бил лишен от свобода поне след 12 ч. на обяд, когато е бил устно уведомен, че срещу него е образувано наказателно производство.

За да отговори на въпроса дали лишаването от свобода е било „в съответствие със закона”, Съдът отчита, че г-н Creangă е бил призован да се яви в НАПС, за да даде показания във връзка с водено наказателно разследване, без да са му били дадени допълнителни пояснения. В 12 ч. на обяд е бил уведомен, че срещу него е било образувано наказателно производство. Съдът намира, че от този момент прокурорът е имал достатъчно сериозни основания да ограничи свободата на жалбоподателя за целите на разследването и румънският закон предвижда взимането на такава мярка. Прокурорът обаче е решил едва в 22 ч. да постанови предварителното задържане на жалбоподателя. Следователно лишаването от свобода на г-н Creangă на 16 юли, поне от 12 ч. на обяд до 22 ч. е било без правно основание и е било в нарушение на чл. 5, § 1.

Предварителното задържане от 22 ч. на 16 юли до 22 ч. на 18 юли 2003 г.

Съдът отбелязва, че подозренията срещу жалбоподателя са били обосновани с оглед фактите по делото, предполагащи, че той може би е извършил въпросните престъпления. Достатъчно основание за задържането е била вероятността в качеството си на полицейски служител жалбоподателят да повлияе на още неразпитаните свидетели. Поради това лишаването му от свобода в този период е било обосновано и няма нарушение на чл. 5, § 1.

Предварителното задържане след 25 юли 2003 г.

В решението си по делото Отделението е намерило, че жалбоподателят не е можел да предвиди подаването на протеста от прокуратурата, нито е разполагал с подобно правно средство. По закон такъв протест може да подаде само Главният прокурор, който е йерархически ръководител на прокурора, постановил задържането на жалбоподателя и поискал удължаването на мярката. Съдът освен това е отбелязал, че разпоредбите на НПК, регламентиращи

подаването на искане за отмяна на решение, което „противоречи на закона”, са твърде неясни, за да е предвидимо приложението им. Поради това е постановено, че лишаването от свобода на жалбоподателя от 25.07.2003 г. насетне не е имало достатъчно основание в националния закон. Повтаряйки отново, че е задължително предпоставките за лишаване от свобода по националния закон да отговарят на стандарта за „законност” по Конвенцията Голямото отделение е напълно съгласно с изводите в решението на Отделението, че е имало нарушение на чл. 5, § 1 от Конвенцията.

Настаняването на жалбоподателката в социален дом за хора с психични разстройства е било „законно” по смисъла на чл. 5, § 1, но е налице нарушение на чл. 5, § 4, тъй като тя не е имала възможност самостоятелно да използва правно средство със съдебен характер, за да оспори продължаващото ѝ задържане в дома, както и не е получила справедлив процес по чл. 6 от Конвенцията по отношение на искането ѝ за промяна на нейния законен представител.

Решение на Съда по делото [D.D. v. Lithuania \(no. 13469/06\)](#)

Фактите: Жалбоподателката, D.D., страда от шизофрения и живее в социален дом за хора с психични разстройства в Литва. Тя била приемана многократно в психиатрична клиника за лечение, а през 2000 г. била поставена под запрещение от съда в производство, на което тя не присъствала. В последващо производство бил назначен за нейн представител осиновителя ѝ, макар и да имало индикации за техните влошени отношения, като на това производство тя също не присъствала. По негово искане и с негово съгласие тя била настанена в социалния дом. Медицинските служители, полагали грижа за нея, както и социалният работник, дали заключение, че за жалбоподателката ще бъде подходящо да бъде настанена в социален дом, с оглед на това, че тя не може да се грижи за своите работи и за апартамента, в който живее, не

разбира значението на парите, проявява агресивност към другите хора и често им крещи без причина, ходи гладна, поведението ѝ е непредвидимо и осиновителят ѝ не може да я „управлява”. Жалбоподателката подписала документ при настаняването си в социалния дом, че е съгласна да бъде лекувана там. На два пъти тя напускала дома и била връщана с полиция.

През юли 2004 г. жалбоподателката поискала от психиатричната болница и социалния дом да инициират производство за промяна на нейния законен представител, но те отказали. Тя подала такова искане и до градския съд чрез предишния си представител, като посочила, че преди не е имала възможност да изрази мнение относно това кой да бъде представителя ѝ и относно състоянието на отношенията с осиновителя ѝ. Тя също се оплакала, че поставянето ѝ под запрещение е станало, без тя да бъде информирана за производството, както и че настаняването ѝ в социалния дом е отнело свободата ѝ, без нейно съгласие и за неопределен период, както и без възможност да ползва правна помощ. Искането ѝ било допуснато до разглеждане. Градският съд отказал да назначи адвокат на жалбоподателката, като посочил, че нейният представител е подпомаган от адвокат и че без негово съгласие друг адвокат не може да се назначи. На заседанието тя заявила, че не желае да остане в дома, където е държана насила и е откъсната от обществото и че желае да живее в дома на осиновителя си и да посещава дневен център за социални грижи.

С решение от ноември 2005 г. градският съд отказал да промени законния представител с мотива, че няма основания за промяна. Той приел, че мнението на жалбоподателката е било искано преди от социалните власти предварително, като тогава тя не е могла да формулира обективно мнение по този въпрос, както и че нейното присъствие на заседанието по определяне на представителя е било счетено, че не е необходимо с оглед на даденото така от нея мнение и състоянието ѝ по това време. Съдът глобил бившият представител на жалбоподателката за

злоупотреба с права поради множеството жалби, които той бил подавал пред съда и други институции, твърдейки нарушения на правата на жалбоподателката, които след проверки се оказали неоснователни.

През април 2007 г. градският съд извършил промяна в представителя на жалбоподателката, като назначил за такъв директора на социалния дом; жалбоподателката не присъствала на това заседание и съдът не посочил причините за отсъствието ѝ.

Решението: Относно оплакването на жалбоподателката по чл. 5, § 1 от Конвенцията за това, че задържането ѝ без нейно съгласие в социалния дом е било незаконно, Съдът най-напред приема, че условията в дома са били такива, че да представляват „лишаване от свобода” по смисъла на Конвенцията. Съдът в тази връзка подчертава, че управлението на дома е осъществявало пълен и ефективен надзор чрез медицинска грижа и контрол върху жалбоподателката, че пациентите не са могли свободно да напускат дома без разрешение и че жалбоподателката е била връщана в дома с полиция при напускането му без такова, че директорът на дома има пълен контрол върху това кого може пациентът да вижда или чува по телефона. Следователно жалбоподателката се е намирала под постоянен надзор и контрол в дома, без възможност да го напуска свободно. Освен това тя ясно е изразявала многократно несъгласието си да остане в дома, т.е. „субективният елемент” на лишаването от свобода също е бил налице. Също така властите активно са допринесли за настаняването и продължаващия ѝ престой в дома, въпреки че искането за настаняването ѝ е било направено от частно лице, поради което отговорността на властите в случая следва да се счита за ангажирана.

Колкото до съществуването на оплакването по чл. 5, § 1 Съдът приема, че настаняването на жалбоподателката в социалния дом е било „законно” по смисъла на този член и че не е налице нарушение в това отношение. Най-напред задържането ѝ в дома е било съобразно националното законодателство, тъй като единственото

необходимо условие е било съгласието на законния ѝ представител. Освен това задържането е било и съобразно изискванията за липса на произволност – Съдът е отчел установеното сериозно психично заболяване на жалбоподателката, което може да се приеме, че е изисквало задържането ѝ заради степента му, заключенията на медицинските лица, грижили се за нея, както и на социалния работник, относно състоянието ѝ и невъзможността ѝ да се грижи за себе си и непредвидимото ѝ поведение, както и липсата на алтернативни мерки при обстоятелствата по делото (осиновиелят ѝ не е можел да се справя с нея, а когато е била настанена в неговия апартамент, тя е избягала оттам и е била намерена три месеца по-късно). При тези обстоятелства Съдът приема, че задържането ѝ в социалния дом е било необходимо и че не са съществували други алтернативи в случая.

ЕСПЧ изследва по-нататък и оплакването на жалбоподателката, че не е могла да получи освобождаване от дома, съгласно изискванията на чл. 5, § 4, като намира нарушение на тази разпоредба. Съдът отбелязва, че в никой момент от производството по задържането на жалбоподателката в дома не е имало участие на съд, а националният закон не предвижда автоматичен съдебен контрол върху законността на настаняването и престоя в социален дом за хора с психични разстройства. Освен това съдебен контрол не може да бъде инициран от лице, поставено под запрещение, поради което жалбоподателката не е имала възможност самостоятелно да използва правно средство със съдебен характер, за да оспори продължаващото ѝ задържане в дома. Съдът подчертава, че когато лице, което може да изрази мнението си, въпреки че е поставено под запрещение, е лишено от свобода по искане на своя законен представител, трябва да има възможност да оспори това задържане пред съд и чрез отделен процесуален представител.

По отношение на оплакването на жалбоподателката, че не е получила справедлив процес по чл. 6 от Конвенцията на искането ѝ за промяна на

нейния представител, Съдът отбелязва най-напред, че както при поставянето ѝ под запрещение, така и при назначаването на представител жалбоподателката не е присъствала и изслушана от съда. По отношение на последващото производство за промяна на представителя ЕСПЧ отбелязва, че с оглед на психическите проблеми на жалбоподателката, на правните въпроси, които са били разглеждани, както и на влошените отношения между нея и осиновителя ѝ, е трябвало да ѝ бъде назначен процесуален представител, различен от адвоката на осиновителя ѝ, за да бъдат спазени изискванията за справедлив процес. Съдът не приема аргумента на правителството, че

интересите на жалбоподателката са били защитени чрез присъствието на представител на социалните служби и прокурор, като отбелязва, че те ясно са подкрепяли позицията на осиновителя ѝ, че трябва той да остане нейн законен представител. Съдът отбелязва и общия дух и тон на провеждане на производството от съдията, които според Съда допълнително са засилили у жалбоподателката чувствата ѝ на малоценност и изолация. Поради тези обстоятелства ЕСПЧ намира, че производство за промяна на представителя пред градския съд е било несправедливо, в нарушение на чл. 6 от Конвенцията.

4. ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВ СЪДЕБЕН ПРОЦЕС

• ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

Налице е нарушение на изискването за решаване на делото в разумен срок поради 9-годишно забавяне на процеса във фазата на предварителното наказателно производство. Наложена забрана за напускане на страната поради факта на осъждането на жалбоподателя е в нарушение на правото на свободно придвижване.

Решение на Съда по делото [Dimitar Ivanov v. Bulgaria \(no. 19418/07\)](#)

Фактите: През 1995 г. срещу жалбоподателя било образувано наказателно производство. В периода 1995 - 2004 г. делото било в застой и приключило едва през 2005 г. с осъдителна присъда. В съответствие с разпоредбата на чл. 76, ал. 2 от тогавашния Закон за българските документи за самоличност РДВР Пазарджик наложил на жалбоподателя забрана да напуска страната. Жалбоподателят обжалвал мярката. ВАС оставил в сила тази мярка, като подчертал, че преценката на административния орган не подлежи на съдебен контрол и отбелязал, че твърденията на жалбоподателя, че не може да намери работа в България и има възможност да работи в Сърбия са неотнормирани.

Решението: ЕСПЧ установява нарушение на изискването за решаване на делата в разумен срок и намира, че забавянето на процеса в продължение на 9 години на предварителното производство не е оправдано и се дължи на поведението на българските власти. Съдът намира нарушение и на чл. 13 на Конвенцията в тази връзка, като се позовава на пилотното

решение по делото *Dimitrov and Homanov v. Bulgaria* относно липсата на ефективни средства за защита.

По оплакването по чл. 2 от Протокол № 4 към Конвенцията относно забраната за напускане на страната Съдът се позовава на сходното дело *Nalbantski v. Bulgaria* и подчертава, че съдилищата са отказали да изследват индивидуалните обстоятелства на жалбоподателя и да преценят пропорционалността на мярката. Още повече, че ВАС приема, че тя не подлежи на съдебен контрол и е провел чисто формална, ограничена проверка на наложената забрана само относно законността ѝ, без да взема предвид начинът, по който полицейските власти са осъществили в конкретния случай тяхната дискреция за необходимостта от налагането ѝ. Такъв автоматичен подход влиза в противоречие с изискванията по чл. 2 от Протокол № 4 властите да гарантират, че намесата в правото на лицата да напускат страната си, както при първоначалното налагане на забраната, така и по време на действието ѝ, е оправдана и пропорционална при конкретните обстоятелства.

България е осъдена да обезщети неимуществените вреди на жалбоподателя с 3600 евро, заедно с 1000 евро за разноски.

Налице е нарушение на правото на справедлив процес, както и на правото на собственост, поради неизпълнение на съдебно решение от страна на общината в продължение на около 6 години.

Решение на Съда по делото [Puleva and Radeva v. Bulgaria \(no. 36265/05\)](#)

Фактите: Жалбоподателките, които са майка и дъщеря, са наематели на общинско

жилище в гр. Поморие съответно от 1991 г. и 1993 г. насам. Те правили неколнократни опити да закупят жилището, но без резултат. През 2000 г. те завели иск срещу общината за възстановяване на разходите по голям ремонт, който те предприели. През 2005 г. им бил издаден изпълнителен лист във връзка със сумите за ремонта в размер на 21,660 лева. Жалбоподателките отново предложили да закупят жилището, като от продажната цена да се извърши прихващане с дължимата сума по изпълнителния лист. С влизането в сила на новия ГПК от 2008 г. жалбоподателките иницирали пред съдия-изпълнителя изпълнително производство срещу общината за изплащане на дължимата им сума от общинския бюджет, но изпълнение не било налице поради липса на средства. През 2010 г. пък общината завела дело срещу тях за неплатени наеми, което скоро било прекратено. Едва през октомври 2010 г. била започната процедура по постигане на споразумение между страните, което било сключено през май 2011 г., според което общината следвала да продаде къщата и да плати дълга.

Пред Съда г-жа Пулева и г-жа Радева се оплакват от това, че съдебно решение, с което им се присъжда сума срещу общината, не е било изпълнено в продължение на няколко години.

Решението: ЕСПЧ разглежда оплакванията както от гледна точка на правото на достъп до съд по чл. 6, § 1, така и от гледна точка на правото на собственост по чл. 1 от Първия протокол към Конвенцията. Съдът установява нарушение на чл. 6, § 1 и напомня, че правото на достъп до съд, гарантирано от посочената разпоредба, би било илюзорно, ако едно окончателно съдебно решение остане неизпълнено. Върховенството на закона като основен принцип в демократичното общество съдържа задължение за държавата да се съобразява с постановените съдебни актове. Съдът отчита, че по настоящото дело изпълнението на решението се отличава с известна сложност и не е имало категорична яснота по въпроса дали жалбоподателките желаят да закупят жилището или да им бъдат възстановени

разходите за ремонта, но това положение не освобождава властите от задължението им да предприемат навременни мерки на базата на информацията, с която разполагат, за да се съобразят с решението срещу общината. Съдът приема, че забавяне в изпълнението може да бъде оправдано при конкретни обстоятелства, но в конкретния случай властите са знаели за дълга в продължение на няколко години и в този смисъл аргументът за липсата на предвидени средства в бюджета не е основателен.

Според Съда изпълняемото решение създава установено право на плащане в полза на жалбоподателите и това представлява „притежание” по смисъла на чл. 1 от Протокол № 1 и следователно продължителното неизпълнение на съдебното решение е довело и до нарушение на правото на мирно ползване на притежанията.

България е осъдена да обезщети неимуществените вреди на жалбоподателките в размер на 4500 евро, както и да плати 614 евро разноски.

Съдът установява нарушение на правото на справедлив процес в аспекта за разумен срок на производството.

Решение на Съда по делото [Nikolov and others v. Bulgaria \(nos. 44184/05, 22250/06 and 37182/07\)](#)

Фактите: Жалбоподателите по трите обединени жалби са водили дела за отмяна на незаконно уволнение, които продължили около 4 години за трите съдебни инстанции.

Пред ЕСПЧ те се оплакват за нарушение на правото по чл. 6 § 1 от Конвенцията относно продължителността на процеса с оглед специфичния предмет на производствата.

Решението: Съдът обявява една от жалбите за недопустима поради дезинтересиране на жалбоподателя, който след депозиране на

жалбата не е продължил кореспонденцията си със Съда.

По останалите две жалби ЕСПЧ намира нарушение, като обръща особено внимание на характера на производствата против незаконно уволнение на жалбоподателите и важния личен интерес за лицата, т. е. с определящо значение за техните средства за препитание, както и на липсата на сложност на делата и липсата на отговорност на жалбоподателите за забавянето. Съдът отбелязва, че основното забавяне е станало пред ВКС, където делата са били висящи съответно 1 година и 11 месеца по едното дело и 2 години и 6 месеца по второто дело, като през по-голямата част от времето делата просто са чакали да бъдат разгледани. Правителството оправдава забавянето на ниво ВКС с аргумента за голямото натоварване на институцията и посочва, че проблемът е разрешен с реформата в ГПК от 2008 г., но ЕСПЧ напомня, че чл. 6 § 1 на Конвенцията налага на държавата да организира съдебната си система по такъв начин, че да осигури спазване на изискванията на справедливия процес, включително и разглеждането на делата в разумен срок.

България е осъдена да заплати по 800 евро на двамата жалбоподатели за неимуществени вреди.

Съдът заличава 12 жалби с оплаквания за прекомерна продължителност на гражданския процес поради постигнати приятелски споразумения.

Решение на Съда по делата [Karavasileva v. Bulgaria u 11 други жалби \(nos. 10450/05 u други\)](#)

Оплакванията по всичките 12 жалби са за прекомерна продължителност на гражданския процес по чл. 6 § 1 от Конвенцията, по някои от тях се твърди и нарушение на чл. 1 от Протокол 1 във връзка с ефекта на срока на производствата върху правото им на собственост, както и на чл. 13 относно липсата на средства за защита. По делата са постигнати

приятелски споразумения. Съдът припомня заключенията си по пилотното решение по делото *Finger v. Bulgaria (no. 37346/05)* и заличава жалбите според разборедбата на чл. 37 § 1 от Конвенцията. Към решението има приложен списък с имената на делата, материята, до която се отнасят, продължителността на производствата и сумите по споразуменията.

• ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ ДРУГИ ДЪРЖАВИ

Намесата на правителството, включително публични коментари относно работата на съдиите и основателността на претенциите по гражданско дело срещу държавата, е в нарушение на изискването за справедлив процес.

Решение на Съда по делото [Kinský v. The Czech Republic \(no. 42856/06\)](#)

Фактите: Жалбоподателят е австрийски гражданин, роден през 1936 г., който завел повече от 100 дела срещу държавата, общините и трета лица в Чехия с искане - в повечето случаи неуспешно – да му бъдат възстановени имоти, на обща стойност близо 2 милиарда евро, които твърдял, че са му били конфискувани неправомерно от Чехословакия след Втората световна война.

В разглежданото по делото производство искът на г-н Kinský бил отхвърлен от районния съд през октомври 2003 г. на основание, че през 1945 г. конфискацията била извършена в изпълнение на президентски декрет. През ноември 2005 г. Върховният съд оставил без уважение жалбата на жалбоподателя като постановил, че макар да не може да се установи по безспорен начин, че имотът му е бил законосъобразно отнет, г-н Kinský не е използвал надлежното правно средство, тъй като претенциите за възстановяване на национализирана собственост следва да се предявяват по реда на реституционните закони, а не по общия ред.

Докато производството било висящо различни представители на правителството и на парламента публично заявявали, че не са съгласни да се възстановява собственост на хора, които „очевидно” са били нацисти и твърдели, че това се отнася и до семейството на г-н Kinský. В интервю от юли 2003 г. министърът на културата изразил несъгласието си със съдебни решения, с които бил уважен друг от исковете на жалбоподателя и заявил, че съдиите, които решават така делата, следва да „носят пълна отговорност” за това, че държавата е заставена да предава собствеността си. Други политици, включително президентът и министър-председателят, иницирали серия от срещи по темата за гражданското производство в сферата на реституцията, в резултат на които били изготвени препоръки за избягване на съдебни решения като това по делото на г-н Kinský, включващи и предложение за искане до Върховния съд за уеднаквяване на съдебната практика в областта.

През януари 2004 г. от министерството на правосъдието изискали от окръжните съдилища, пред които имало висящи дела по искове на жалбоподателя, периодично да предоставят информация за производствата, което искане съдилищата изпълнили. През същата година бил сформиран специализиран полицейски екип със задача да разследва съмнения за незаконно предаване на държавна собственост на физически или юридически лица. През март 2004 г. срещу жалбоподателя и адвоката му започнало разследване по подозрение, че са се опитали да извършат измама като умишлено са премълчали в гражданското дело известни им факти и информация.

В рамките на наказателното производство полицията разследвала дейността на адвоката по подготовка на делото и по-конкретно извършеното от него проучване в държавните архиви, където той търсел доказателства в подкрепа на иска на жалбоподателя. За известно време през 2004 г. телефонът на адвоката бил подслушван. Едва през юни 2006 г. г-н Kinský и адвокатът му случайно разбрали, че са разследвани от полицията. През

септември 2007 г. адвокатът подал жалба до конституционния съд. Съдът отменил заповедта за подслушване на телефона му и задължил полицията да унищожи всички направени записи, като намерил, че не е имало обосновано подозрение за престъпление и че би могло да се предположи, че държавата се е опитала да подобри позициите си по гражданското дело чрез информация, получена в рамките на полицейско разследване.

Решението: ЕСПЧ може да разбере причините защо медиите и политиките са се интересували от темата за гражданските искове за възстановяване на имуществото, конфискувано преди 1990 г., тъй като успешното им провеждане би могло да доведе до реституция на собственост, струваща милиарди не само на г-н Kinský, но и на много други хора. Съдът следователно е съгласен с правителството, че иницирането на срещи от политиките в опит да бъде намерено решение е било легитимно и само по себе си не поставя въпроси по Конвенцията.

Министърът на културата обаче ясно е заявил позицията си по този тип дела. Още по-стряскащо е, че високопоставен политик е свързал г-н Kinský с нацистите и е заявил, че би направил всичко, за да попречи на него и на други в неговото положение да успеят в претенциите си. Всички тези изявления са били пряко насочени към съдиите, разглеждащи делата. Макар Съдът да не вижда повод да спекулира какъв ефект може да са имали тези изказвания върху делата, той въпреки това отбелязва, че коментарите са били направени преди постановяването на първоинстанционното решение по настоящия случай и че след 2003 г. нито един от исковете на жалбоподателя не е бил уважен. При тези обстоятелства не са неоснователни притесненията на г-н Kinský за независимостта и безпристрастността на съдилищата.

Окръжните съдилища освен това периодично са изпращали информация за движението на делата до министерството на правосъдието и Съдът не може да пренебрегне факта, че сред правомощията

на министерството е иницирането на дисциплинарни дела срещу съдиите. Правителството твърди, че тези справки са представлявали обща административна информация и че няма данни за злоупотреба, но Съдът подчертава, че под въпрос тук са поставени външните белези на безпристрастността. Предоставянето на такава информация без съмнение е било знак за съдиите, че действията им се следят отблизо.

Що се отнася до разследването срещу г-н Kinský Съдът намира, че начинът, по който е било образувано и водено наказателното производство, представлява явна злоупотреба. Макар по закон ищецът по едно гражданско дело да не е длъжен да предоставя на съда всички доказателства, с които разполага, полицията е получила тази информация и така държавата е можела да се противопостави на всеки правен аргумент на г-н Kinský. Съдът подчертава, че всеки опит да се криминализира упражняването на права от страна в

гражданското съдопроизводство, особено когато ответната страна е държавата, е в нарушение на правото на справедлив процес.

На тези основания Съдът намира, че разгледано като цяло производството не е протекло при спазване на изискванията за справедлив процес, което представлява нарушение на чл. 6, § 1.

Жалбоподателката, под запрещение и настанена в социален дом за хора с психични разстройства, не е получила справедлив процес по чл. 6 от Конвенцията по отношение на искането ѝ за промяна на нейния законен представител.

Решение на Съда по делото [D.D. v. Lithuania \(no. 13469/06\)](#) – виж раздел 3

5. ПРАВО НА ЗАЧИТАНЕ НА ЛИЧНИЯ И СЕМЕЕН ЖИВОТ, НА ДОМА И КОРЕСПОНДЕНЦИЯТА

• ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ ДРУГИ ДЪРЖАВИ

Германските власти са направили прецизен баланс между конкуриращите се права на пресата и на принцеса Каролина Фон ХанOVER относно публикуването на снимки от личния ѝ живот, поради което не са нарушили правото ѝ на личен живот по чл. 8.

Решение на Голямото отделение на Съда по делото [Von Hannover v. Germany \(no. 2\) \(no. 40660/08; 60641/08\)](#)

Фактите: Делото касае публикуването във вестници на снимки на принцесата на Монако Каролина Фон ХанOVER и нейния съпруг. Това е второ дело на принцесата пред ЕСПЧ по повод публикуването на такива снимки в пресата. Принцесата води съдебни битки няколко години в Германия и други държави срещу публикуването в различни таблоиди на снимки от ежедневието на нея и семейството ѝ на публични места. По първото дело, което тя е завела пред Европейския съд, Съдът е намерил нарушение на правото ѝ на личен живот заради това, че снимките са изобразявали ситуации от чисто личен характер, някои дори направени скришом, и дори да са се отнасяли до случаи, когато тя се е появявала на места, които не са били уединени, тези снимки не са допринасяли за публичния дебат, а са се отнасяли изцяло до детайли от личния ѝ живот. Съдът е приел, че не съществува оправдан обществен интерес да се знае къде се намира принцесата и как се държи на публични места в чисто личния си живот.

Второто дело Фон ХанOVER (№ 2) се отнася до производства, в които принцеса Каролина е искала забрана за по-нататъшно публикуване на снимки, показващи нея и съпругът ѝ на почивка на ски курорт. Националните съдилища са уважили част от исканията ѝ относно две от снимките, за които са приели, че не допринасят за обществения дебат, но са отхвърлили искането ѝ относно трета снимка, показваща двойката на разходка в курорта, придружена с малка снимка на 80-годишния принц Райниър, бащата на Каролина, заедно със статия, в която се коментирало, между други неща, и лошото здравословно състояние на управляващия принц, неговата скорошна сърдечна операция, както и това, че докато другите му деца Каролина и Алберт пътуват по Европа и света, само по-малката му дъщеря Стефани се грижи за него. Националните съдилища приели, че здравословното състояние на управляващия принц на Монако е въпрос от обществено значение и пресата има право да информира относно това как неговите деца балансират между задълженията си към семейството и легитимните си нужди от почивка и лични занимания.

Принцеса Каролина се оплаква пред Европейския съд от отказа на националните съдилища да забранят въпросната публикация, като твърди, че по този начин те не са се съобразили с предходното решение на Европейския съд по първото нейно дело.

Решението: ЕСПЧ най-напред отбелязва, че след първото му решение по делото Фон ХанOVER германските съдилища са променили практиката си в насока, че те изискват вече да се прави преценка дали даден материал допринася за дебата и дали

съдържанието на материала отива отвъд простото желание да се задоволи хорското любопитство. Колкото повече информацията има значение за обществото, толкова повече правото на лична неприкосновеност трябва да отстъпи; същевременно интересът на читателите да бъдат забавлявани и да имат развлечения има по-малка стойност, отколкото интересът да бъде защитен личния живот.

Съдът приема по делото, че въпросната снимка с принцесата, в контекста на статията към нея, до известна степен допринася за публичния дебат относно болестта на държавния глава на Монако. Той също отбелязва, че германските съдилища са уважили искането на принцесата за две от снимките, за които са намерили, че са били публикувани единствено с цел развлечение. Принцесата и съпругът ѝ също така са били определено публични личности, а и няма данни по делото снимките да са направени скришом или в условия на тормоз от пресата. Поради това Съдът намира, че германските власти са направили прецизен баланс между конкуриращите се права на пресата и на принцеса Каролина, поради което не са нарушили правото ѝ на личен живот.

Няма нарушение на правото на личен живот и на правото на получаване на информация при изграждането на два терминала за втечен газ в пристанището на английски град.

Решение на Съда по делото [Hardy and Maile v. The United Kingdom](#) (no.31965/07)

Съдът не е намерил нарушение на правото на личен живот на двамата жалбоподатели, които се оплакват, че изграждането и работата на два терминала за втечен естествен газ в пристанището на Милфорд заплашва околната среда. Те твърдят, че властите не са оценили в достатъчна степен рисковете и не са изнесли цялата относима информация за възможните рискове от изграждането на терминалите.

По оплакването за оценката на риска Съдът е намерил, че е било прието подробно и последователно законодателство, регламентиращо всички дейности и че са били направени задълбочени проучвания по отношение на терминалите. И отговорните институции, и съдилищата са били удовлетворени от предложенията, направени от органите, отговарящи за строежа и експлоатацията. Съдът намира, че властите са запазили справедливия баланс между различните интереси и са изпълнили задължението за гарантиране сигурността на живота и домовете на жалбоподателите.

По оплакването за неразпространяването на цялата относима информация Съдът отбелязва, че отговорните институции и работещите по проекта са разпространили огромно количество информация. Жалбоподателите не са доказали, че някой важен документ е бил скрит, като освен това са се възползвали успешно от регламентиращия със закон ред за получаване на достъп до информация. Така Съдът е удовлетворен, че властите са предоставили нужната информация, а ако желаят, жалбоподателите винаги могат да се възползват от една ефективна и достъпна процедура за достъп до допълнителна информация.

Липсата на бърза реакция от страна на властите при съобщение за откраднат документ за самоличност, което е дало възможност за злоупотреби, е в нарушение на правото на личен живот по чл. 8.

Решение на Съда по делото [Romet v. The Netherlands](#) (no. 7094/06)

Фактите: Шофьорската книжка на жалбоподателя била открадната през септември 1995 г. Той съобщил за кражбата през ноември 1995 г., а през март 1997 г. по повод подадена от него малко по-рано молба му била издадена нова книжка.

Междувременно в периода ноември 1995 г. – март 1997 г. на името на жалбоподателя били регистрирани 1 737 моторни превозни

средства, без да му е било искано съгласието. В резултат жалбоподателят бил съден за множество пътнотранспортни произшествия, били му налагани глоби за различни нарушения, бил дори задържан за неплащане на глоби. Освен това държавата спряла да му плаща социални помощи, тъй като властите намерили, че има достатъчно средства, щом може да си позволи закупуването на толкова много автомобили. Всички молби на г-н Romet до различни институции били неуспешни. През 2004 г. той обжалвал неуспешно пред съд отказа на прокуратурата да разследва кой е направил всички тези регистрации. Неуспешна била и молбата на жалбоподателя до пътната агенция да анулира ретроактивно всички регистрации на негово име.

Решението: ЕСПЧ намира, че пропускат да се анулира шофьорската книжка на г-н Romet веднага щом е съобщил, че му е била открадната, което е дало възможност да се злоупотреби с неговата самоличност, представлява „намеса” в личния му живот по смисъла на чл. 8 от Конвенцията.

Факт е, че след издаването на новата шофьорска книжка и анулирането по този повод на старата не е имало нови регистрации на коли на името на г-н Romet.

Следователно бездействието на властите е позволило някой да използва негов документ за самоличност. Правителството не е доказало, че книжката на г-н Romet не е можело да бъде анулирана веднага след като е съобщил, че му е открадната. Следователно липсата на бърза реакция от страна на властите е довела до нарушение на чл. 8.

Налице е нарушение на чл. 8 от Конвенцията заради вредите, нанесени върху жилищата и личното имущество на жалбоподателя, следствие на наводнение от изпускане на водите на язовир, въпреки че властите са знаели две години преди наводнението за лошото състояние на речното корито и не са предприели мерки в тази посока.

Решение на Съда по делото [Kolyadenko and Others v. Russia \(nos. 17423/05, 20534/05, 20678/05, 23263/05, 24283/05 and 35673/05\)](#) – виж раздел 1

6. СВОБОДА НА ИЗРАЗЯВАНЕ, НА СЪВЕЩТА И РЕЛИГИЯТА, НА СЪБРАНИЯТА И НА СДРУЖАВАНЕ

• ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ ДРУГИ ДЪРЖАВИ

Забраната за разпространяване на информация от вестник относно представянето на публични факти от юридическо естество за ареста и осъждането на актьор, за които обществеността е имала интерес да научи, е в нарушение на свободата на изразяване.

Решение на Голямото отделение на Съда по делото [Axel Springer AG v. Germany \(no. 39954/08\)](#)

Фактите: Жалбоподателят е издателят на германския ежедневник „Билд“, който през 2004 г. публикувал информация и снимки на известен актьор от популярен телевизионен немски сериал относно неговия арест заради притежание на кокаин, докато къмпингувал в палатка на бирения фест в Мюнхен. Информацията за ареста му била дадена на журланилиста на „Билд“ от полицията. В статията се споменавало за предишно осъждане на актьора за притежание на наркотици. През 2005 г. „Билд“ публикувал друга статия, в която информирал за последвалото осъждане на актьора за притежание на наркотици.

Веднага след публикуването на всеки от двата материала актьорът поискал от националните съдилища да спрат публикацията, което било уважено и съдилищата наложили забрана на вестника за по-нататъшно публикуване на всяка от статиите. Съдилищата подчертали, че пресата има право да информира обществеността за тежки престъпления. Същевременно намесата в личната сфера на заподозрените за престъпления не трябва да бъде несъразмерна и прекомерно голяма, за

което следва да се прави баланс между правото на личен живот и свободата на словото. В случая, въпреки безспорно вярната публикувана информация, съдилищата приели, че правото на обществото да бъде информирано следва да отстъпи пред правото на зачитане на личния живот на актьора, тъй като не става въпрос за тежко престъпление (намереното у него количество кокаин било незначително и не ставало въпрос за търговия с наркотици), поради което и не съществува някакъв обществен интерес да се знае за него.

Недоволен от тези национални решения, издателят на вестника „Билд“ се оплаква пред ЕСПЧ, че те нарушават свободата му на словото.

Решението: ЕСПЧ приема, че действително свободата на словото на вестника е била нарушена, като е намерил, че макар намесата в тази свобода да е имала легитимна цел, а именно защитата на репутацията на актьора, тя не е била съразмерна и оправдана. Съдът е приел, че статиите са касаели публични факти от юридическо естество относно ареста и осъждането на актьора, за които обществеността е имала интерес да научи. Освен това, както националните съдилища са намерили, актьорът е бил популярна личност във фокуса на общественото внимание, поради което той може да бъде окачен като публична личност, което засилва обществения интерес към него.

Съдът е взел под внимание още, че актьорът е бил арестуван на публично място на бирения фест в Мюнхен, че в предишни интервюта е разкривал факти от личния си живот, което намалява неговото очакване за защита от вмешателство в личната му сфера, а освен това верността на публикуваната информация е била

безспорна. Съдът още е приел, че вестникът е действал добросъвестно при разкриването на информацията, тъй като не е имал никакви сериозни основания да счита, че следва да пази анонимността на актьора – получената информация е била предоставена на вестника от полицията и е била потвърдена от прокуратурата пред други медии. Вестникът заедно с това не е разкрил данни от личния живот на актьора, а се е ограничил до обстоятелствата около ареста и осъждането му, публикуваните материали не съдържат неоснователни или обидни твърдения, нито има данни публикациите да са имали никакви сериозни последствия за актьора. Поради тези фактори Съдът е приел, че решенията на германските съдилища са били в състояние да постигнат „смразяващ ефект“ върху свободата на вестника да разпространява обществено значима информация и намесата в тази свобода е била прекомерна, в нарушение на чл. 10 от Конвенцията.

Наказателното осъждане на жалбоподателите за разпространение на брошури в училище, съдържащи обидни изявления спрямо хомосексуалните като група, не нарушава свободата им на изразяване.

Решение на Съда по делото [Vejdeland and Others v. Sweden \(no. 1813/07\)](#)

Фактите: Жалбоподателите разпространили през декември 2004 г. около 100 брошури в училище, като ги поставили в или над шкафчетата на учениците, които представляли хомосексуалността като „девиантна сексуална склонност“, която има морално разрушителен ефект върху основите на обществото, отговорна е за разпространението на ХИВ и СПИН, а „хомосексуалното лоби“ се опитва да омаловажи педофилията като проблем. В

последващия процес срещу жалбоподателите те твърдели, че не са искали да унижат хомосексуалните като група, а да предизвикат дебат относно липсата на обективност в образованието в Швеция. Съдилищата осъдили жалбоподателите заради слово на омразата на условни присъди или пробация, както и глоби между 200 и 2000 евро. Съдиите приели, че начинът, по който са били разпространени брошурите, не е дал възможност на учениците да откажат да ги получат, както и че целта за представяне на аргументи относно въпросния дебат е могла да бъде постигната, без да се разпространяват обидни изявления срещу хомосексуалните като група.

Решението: ЕСПЧ отбелязва, че следва да се обърне внимание на думите, използвани в брошурите. В случая използваните изявления са представлявали сериозни обвинения, дори и да не са били насочени непременно към призоваване към омраза. Съдът отбелязва, че дискриминацията на основа сексуална ориентация е толкова сериозна, колкото и дискриминацията на основа етнически произход и раса. ЕСПЧ се съгласява със заключенията на националните съдилища, че използваните изявления са били ненужно обидни, както и че брошурите са били разпространени така, че учениците не са могли да ги откажат. Той още подчертава, че адресатите на брошурите са били деца в чувствителна възраст, а никой от жалбоподателите не е бил ученик в това училище и не е имал свободен достъп до неговите помещения. Освен това жалбоподателите са получили присъди, които не са прекомерни и съответстват на извършеното. Поради това Съдът заключава, че намесата в свободата им на изразяване разумно е счетена от националните съдилища за необходима в едно демократично общество за защитата на репутацията на трети лица.

7. ПРАВО НА СОБСТВЕНОСТ

• ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

ЕСПЧ постановява на държавата в тримесечен срок да довърши реституцията на имот, в противен случай да изплати на жалбоподателите обезщетение в размер на 553 000 евро за имуществени вреди.

Решение на Съда относно обезщетението по делото [Mutishev and others v. Bulgaria \(no. 18967/03\)](#)

С настоящото решение ЕСПЧ определя справедливото обезщетение по дело, по което в свое решение от 3 декември 2009 г. е установил нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 на Конвенцията. Тогава Съдът е намерил, че отказът на властите да доведат до край реституционен процес по отношение на земеделска земя в местността Българчево противоречи на принципа за върховенството на закона заради отказа на административните власти да изпълнят съдебно решение, а забавянето при реституирането на други имоти край Българчево и Благоевград е нарушило баланса на обществения интерес и индивидуалните права на жалбоподателите.

Съдът няпомня, че когато е намерено нарушение на Конвенцията, държавата ответник има задължение да прекрати нарушението и да обезщети жалбоподателя така, че предишното положение да бъде възстановено, доколкото е възможно. Средствата за постигане на този резултат са предоставени на преценка на държавата и ако естеството на нарушението позволява *restitution in integrum*, държавата следва да го осъществи, в противен случай Съдът присъжда подходящо справедливо обезщетение. По настоящото дело Съдът смята, че най-подходящото обезщетение би

било изпълнение на решението на Благоевградския съд за предоставяне на процесните земи. Според Съда при условие, че жалбоподателите си сътрудничат с властите, основателно е очакването реституционният процес да бъде довършен в рамките на три месеца от датата на настоящото решение. Ако това не се случи обаче, България следва да заплати в рамките на 6 месеца от влизането в сила на настоящото решение текущата стойност на имотите, която се равнява на 433 000 евро относно земите край Българчево относно 846,500 кв. м. земи и 120 000 евро за тези в Благоевград за 2,000 кв. м. земи. ЕСПЧ присъжда още 1000 евро за причинени неимуществени вреди, както и 1147 евро за разноски.

Налице е нарушение на правото на справедлив процес, както и на правото на собственост, поради неизпълнение на съдебно решение от страна на общината в продължение на около 6 години.

Решение на Съда по делото [Puleva and Radeva v. Bulgaria \(no. 36265/05\)](#) – виж раздел 4

• ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ ДРУГИ ДЪРЖАВИ

Налице е нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 заради вредите, нанесени върху имотите и личното имущество на жалбоподателите следствие на наводнение от изпускане на водите на язовир.

Решение на Съда по делото [Kolyadenko and Others v. Russia \(nos. 17423/05, 20534/05, 20678/05, 23263/05, 24283/05 and 35673/05\)](#) – виж раздел 1

9. ДРУГИ ПРАВА

• ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

Наложената забрана за напускане на страната поради факта на осъждането е в нарушение на правото на свободно придвижване.

Решение на Съда по делото [Dimitar Ivanov v. Bulgaria \(no. 19418/07\)](#) – виж раздел 4

• ДЕЛА НА ЕСПЧ СРЕЩУ ДРУГИ ДЪРЖАВИ

Наложено наказание на шеф на финансова пирамида за поредица измами е в нарушение на чл. 7 от Конвенцията, тъй като към момента на извършване на деянието предвиденото по закон наказание е било по-леко от наложеното му.

Решение на Съда по делото [Alimuçaj v. Albania \(no.20134/05\)](#)

Фактите: Жалбоподателят е собственик на акционерно дружество, което през 90-те години функционираше като финансова пирамида – сключване на многобройни договори за заем с частни лица. През 1997 г. след серия от фалити и гражданско недоволство правителството се намеси, като приело законодателство, забраняващо подобни схеми. През април 1998 г. жалбоподателят бил задържан по обвинение в серийни измами. През ноември 2002 г. Върховният съд го осъдил на 20 години лишаване от свобода за 57 923 измами (броят на кредиторите на фирмата му).

В жалбата си пред ЕСПЧ, наред с други оплаквания, жалбоподателят твърди, че към

момента на извършване на деянието то не е представлявало престъпление, както и че наложеното му наказание не отговаря на предвидения размер в Наказателния кодекс (чл. 7 от Конвенцията).

Решението: По отношение на първото оплакване по чл. 7 ЕСПЧ отбелязва, че жалбоподателят е бил съден за измама – деяние, криминализирано от НК в разглеждания период. Съдът не вижда основание да не приеме извода на Върховния съд, че чрез действията си жалбоподателят умишлено е извършил престъплението измама и че е можел да предвиди последиците от действията си. Следователно по този аспект няма нарушение на чл. 7 от Конвенцията.

Що се отнася до второто оплакване, че му е било наложено наказание, по-тежко от предвиденото в закона към момента на извършване на престъплението, Съдът следва да прецени дали наказанието е било предвидимо. В тази връзка Съдът отбелязва, че към онзи момент за измама законът е предвиждал максимално наказание от пет години лишаване от свобода. Не е имало предвидени утежняващи вината обстоятелства, като например множество измами или организиране и използване на пирамидални схеми. Върховният съд е осъдил жалбоподателя за 57 923 броя измами на общо 20 г. лишаване от свобода. Тълкувателното решение, постановяващо, че лице, извършило измама, следва да бъде осъдено за толкова деяния, колкото са пострадалите, е постановено през 2000 г. – т. е. след периода, за който жалбоподателят е бил обвинен и осъден. Съдът следователно намира, че към момента, когато е извършвал престъплението жалбоподателят не е можел, дори и след компетентен професионален съвет, разумно да предполага, че ще бъде съден за 57 923 броя измами и така наложеното му

наказание ще надмине максимума, предвиден по закон. Наложеното му наказание противоречи също и на възприетото от Върховния съд тълкуване на продължавано престъпление. На тези основания Съдът намира, че в нарушение на чл. 7 на жалбоподателя е било наложено по-тежко наказание от предвиденото в закона към момента на извършване на престъплението.

Връщането в Либия на мигранти, бягащи от Сомалия и Еритрея, без да

са били разгледани конкретните обстоятелства по случая, представлява колективно експулсиране, в нарушение на чл. 4 от Протокол № 4.

Решение на Голямото отделение на Съда по делото [Hirsi Jamaa and others v. Italy \(no. 27765/09\)](#) – виж раздел 2

Фондация „Български адвокати за правата на човека“

Гр. София 1000
Ул. „Гурко“ № 49, вх. А, ет. 3
Тел.: 02/980 39 67
Тел./Факс: 02/980 66 33

e-mail: hrlawyer@blhr.org

www.blhr.org

Редактор на броя Полина Русинова. За изготвянето допринесоха адв. София Разбойникова, адв. Йорданка Бекирска и Милена Ванкова. Е-mail за връзка: hrlawyer@blhr.org

© Всички права запазени

Публикуваният текст не обвързва Европейския съд по правата на човека, Съвета на Европа или Съда на Европейския съюз.

Настоящата публикация е осъществена с подкрепата на Институт „Отворено общество“ – София. Изложените в нея мнения и позиции принадлежат единствено на авторите на този материал. Те по никакъв начин не могат да се приемат за израз на мнения и позиции на Институт "Отворено общество" – София.

